

PROBLÉMY SPOJENÉ S PRODLOUŽENÍM REGISTRACE GLYFOSÁTU

Issue of glyphosate re-registration

Ewa MATYJASZCZYK

Instytut Ochrony Roślin PIB, Poznań, Polsko

Summary: In 2016 re-registration of widely used total herbicide – glyphosate has been hot topic in the European Union. In European agriculture, glyphosate-based herbicides are used to control weeds in a wide range of crops including cereals, oilseed rape, field beans, sunflowers, maize and sugar beet.

Since no qualified majority was reached in the voting, the Commission adopted the extension of the current approval of glyphosate for a limited period until the European Chemical Agency has concluded its review. In parallel to the extension of the approval, the Commission has a series of recommendations on the use of glyphosate.

Key words: *glyphosate, re- registration, problems*

Souhrn: V roce 2016 bylo v Evropské unii jednáno o opětovné registraci totálního herbicidu - glyfosátu. Herbicidy obsahující glyfosát jsou v evropském zemědělství používány k regulaci plevelů v mnoha plodinách, především pak v obilovinách, řepce, luskovinách, kukuřici a cukrovce.

S ohledem na skutečnost, že se při hlasování nepodařilo dosáhnout kvalifikované většiny, Komise rozhodla o prodloužení současného povolení glyfosátu na dočasnou dobu, tedy do doby ukončení práce Evropské agentury pro chemikálie. Současně Komise vydala řadu doporučení týkajících se používání glyfosátu.

Klíčová slova: *glyfosát, prodloužení registrace, problémy*

Úvod

Glyfosát - populární totální herbicid, byl zaveden k použití v ochraně rostlin firmou Monsanto na počátku sedmdesátých let, tedy více než před 40-ti lety. Shodně s patentními předpisy mělo Monsanto v prvních letech výlučné právo na prodej veškerých přípravků s glyfosátem a jejich cena se pohybovala na relativně vysoké úrovni. Po vypršení patentové ochrany na českém trhu v roce 2000, stejně jako na trzích dalších států, se objevilo množství herbicidů obsahujících glyfosát, vyráběných mnoha různými firmami. To doprovázel výrazný pokles cen. V současnosti je ve většině zemí několik desítek herbicidů obsahujících glyfosát a zemědělci jsou natolik zvyklí na jeho používání, že je těžko představitelné představit si zemědělskou praxi bez této účinné látky. V evropském zemědělství jsou herbicidy obsahující glyfosát používány k regulaci zaplevelení v mnoha plodinách, mimo jiné i v obilninách, řepce, luskovinách, kukuřici, cukrovce a jiných plodinách většího hospodářského významu, které jsou předmětem řady vědeckých zkoumání 1 - 5.

Proč se diskutovalo o stažení glyfosátu?

Veškeré účinné látky přípravků na ochranu rostlin jsou schváleny v Evropské unii pro použití pouze na určitou dobu, ne déle než 15 let. Po této době podléhají následnému hodnocení. Následné hodnocení není formální. Požadavky týkající se bezpečnosti chemikálií systematicky narůstají. Pokud se od doby předchozího hodnocení změní požadavky, je producent látky povinen doložit nové výsledky výzkumu a ty jsou podrobeny dalšímu hodnocení, shodně s novými kritérii.

Tak to bylo v případě glyfosátu. Nebylo použito žádné neobvyklé procedury. Normálním řízením byl glyfosát povolen k užívání v Evropské unii do roku

2015 a shodně se závaznými pravidly bylo v roce 2012 započato jeho opětovné posuzování. To co se liší od normální situace, je obrovský zájem médií o tuto účinnou látku. Zájem vznikl na jedné straně pro použití ve velkém měřítku a na druhé straně zvláštním angažováním ekologických organizací v diskuzi o jejím osudu.

Hodnocením glyfosátu bylo pověřeno Německo (je normální situace, že hodnocením každé účinné látky je k tomu speciálně pověřena členská země). Po třiletém období věnovaném hodnocení a diskuzi nedošlo v prvním termínu k rozhodnutí a doba použitelnosti byla prodloužena do konce června 2016.

Rozhodovací řízení vypadá tak, že členské země obdrží zprávy vypracované vědci a probíhá hlasováním v Evropské komisi. Ale nehlasují zde vědci, ale politici, představitelé jednotlivých členských zemí.

Jaké výtky padaly na adresu glyfosátu?

V diskuzi nad osudem glyfosátu byly vzneseny dva argumenty proti potvrzení jeho registrace:

1. otázka reziduí glyfosátu ve sklizni
2. zpráva o karcinogenitě produktů obsahujících glyfosát

Je pravda, že rezidua se ve sklizni mohou objevit. To se děje pouze v případě plodin geneticky modifikovaných nebo plodin desikovaných. Pěstování GMO v Evropě má v současnosti jen okrajový význam, jelikož ho mnoho členských zemí zakázalo.

Výzkumy týkající se karcinogenity prokázaly, že námitky byly z části pravdivé. Některé výrobky obsahující glyfosát mohly mít skutečně karcinogenní účinky. Ukázalo se, že odpovědný za toto působení není glyfosát, ale pouze jedna ze složek látky - tallowamin. Tal-

lowamin je obsažen pouze v některých přípravcích s glyfosátem, mimo to v mnoha případech může být zastoupen jinými chemickými látkami.

Jak bylo rozhodnuto?

V červnu 2016 proběhlo hlasování nad osudem glyfosátu, které nevydalo zásadní rozhodnutí. Většina členských zemí byla pro zachování glyfosátu, ale nebyla získána kvalifikovaná většina, která byla potřebná k závaznému rozhodnutí. Vzhledem k absenci konečného rozhodnutí Evropská komise přijala rozhodnutí o nutnosti zjištění posudku Evropské agentury pro chemikálie, která bude pravděpodobně rozhodující. Současně prodloužila dobu použitelnosti glyfosátu do konce roku 2017 (nebo do dne 6. měsíce od rozhodnutí Evropské agentury pro chemikálie).

Bez ohledu na rozhodnutí agentury Evropská komise doporučila určitá omezení:

- - vyloučení glyfosátu z použití ve veřejných parcích a na dětských hřištích
- - omezení použití před sklizní (včetně desikace)
- - vyloučení jedné složky - tallowaminu

Shrnutí: Glyfosát zůstane na trhu.

V současné době máme absolutní jistotu, že ve vegetační sezóně 2017 budou moci být přípravky

s obsahem glyfosátu používané. I kdyby Evropská agentura pro chemikálie doporučila stažení glyfosátu, bylo by k dispozici několik měsíců na rozhodnutí o stažení, a tak budou přípravky s glyfosátem v sezóně 2018 obchodovatelné.

Všechna řešení je samozřejmě možná. Lze připustit, že pokud se nevyskytnou žádné nové výsledky výzkumu svědčící v neprospěch glyfosátu, Evropská agentura pro chemikálie doporučí jeho zachování na trhu do dalších let.

Z toho, co víme, nevyplývají zásadní předpoklady pro stažení glyfosátu. Námitky na téma jeho škodlivosti byly buď vyvráceny, nebo lze škodlivému působení předejít pomocí vhodné operace (stažení tallowaminu a zákaz desikace). Je třeba mít na paměti výsledek hlasování. V červnu 2016 Evropská komise nedokázala přijmout stanovisko kvalifikovanou většinou hlasů, ale většina členských zemí byla pro zachování glyfosátu. Většina zbylých zemí se vzdala hlasování. Pouze jedna členská země, a to taková, ve které zemědělství nehraje významnou roli (Malta), hlasovala pro ustoupení od používání glyfosátu.

Absolutní jistotu o osudu glyfosátu budeme mít teprve za rok.

Použitá literatura

- Wondolowska-Grabowska A., Kozak M., Malarz W. 2009. The effect of diversified nitrogen and boron fertilization on the biological yield of fat and protein, as well as energy value of spring rape seeds. ZPPNR, z. 541, cz. II, s. 493-499
- Jankowski K., Hulanicki P., Krzebietke S., Sokólski M. 2016 Yield and quality of winter oilseed rape in response to different systems of foliar fertilization. Journal of Elementology 21(4):1017-1027
- Kozak M., Malarz W., Kotecki A. 2010. Wpływ ilości wysiewu na wysokość i jakość plonu nasion wybranych odmian bobiku. Część. II. Plon nasion i wartość pokarmowa. ZPPNR, z. 550, s. 175-182.
- Kulig B., Oleksy A., Pyziak K., Styrz N., Staron J. 2012. Wpływ warunków siedliskowych na plonowanie oraz wielkość wybranych wskaźników vegetacyjnych zrestorowanych odmian rzepaku ozimego. Fragmenta Agronomica. 29 (1): 83-92.
- Matyjaszczyk E., Sobczak J., Szulc M. 2015. Is possibility of replacement seed dressings containings neonicotinoids with other means of protection viable in Polish major agricultural crops? Journal of Plant Protection Research, Vol. 55, No. 4 (2015): 329-335
- European Food Safety Authority 2016 Conclusion on the peer review of the pesticide risk assessment of the active substance glyphosate EFSA Journal 2015;13(11):4302 [107 pp.] DOI: 10.2903/j.efsa.2015.4302
- European Commission - Fact Sheet: Glyphosate http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2012_en.htm, access 14.10.2016

Kontaktní adresa

---

dr hab. Ewa Matyjaszczyk, Instytut Ochrony Roślin PIB, Ul. Władysława Węgorka 20; 60-318 Poznań, Polska, e-mail e.matyjaszczyk@iorpib.poznan.pl

Z polštiny přeložil Ing. Petr Pšenička, Ph.D.